

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași
Facultatea de Filosofie și Științe Social - Politice
Școala doctorală de Filosofie și Științe Social-
Politice

Domeniul Sociologie

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**INSTITUȚII ȘI DEZVOLTARE SOCIALĂ
MODELUL ORGANIZAȚIILOR
NONGUVERNAMENTALE**

Conducător științific:
Prof. univ. dr. **Nicu GAVRILUȚĂ**

Doctorand:
Dragoș-Andrei PREUTESCU

Iași
2018

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**INSTITUȚII ȘI DEZVOLTARE SOCIALĂ
MODELUL ORGANIZAȚIILOR
NONGUVERNAMENTALE**

Conducător științific:

Prof. univ. dr. **Nicu GAVRILUȚĂ**

Doctorand:

Dragoș-Andrei PREUTESCU

**Iași
2018**

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPITOLUL I - **Devenirea instituțională – o abordare fenomenologică**

I.1. Interacțiunea socială ca „declanșator” instituțional /5

I.2. Evoluție și conceptualizare instituțională în funcție de teoriile sociale și ideologii /13

I.3. Rolul percepției realităților socio-politice ce conturează *designul* instituțional /17

I.4. Instituții sociale și instituții politice – o scurtă abordare teoretică (diferențe și asemănări) /35

I.4.1. Instituții politice /37

I.4.2. Instituții sociale /38

I.5. Instituțiile sociale în teorie. Instituțiile sociale ca un concept /38

I.5.1. De la teoria instituțiilor la paradigma instituțională /39

I.5.2. De la fenomenul social la fenomenul instituțional /43

I.6. Fenomenalitatea – exercițiu de practică teoretică a înțelegerii conceptelor /46

I.7. Instituțiile sociale – un reper al înțelegerii altor concepte /52

I.7.1. Schimbarea socială /52

I.7.2. Structură socială /53

I.7.3. Politică publică /54

I.7.4. Problemă socială /54

I.7.5. Mișcarea socială /55

CAPITOLUL II - Dezvoltarea socială: definire și interpretare

II.1. Cunoașterea socio-politică: teorii ale dezvoltării sociale /58

II.2. Arborele genealogic al dezvoltării sociale /62

II.2.1. Dezvoltare comunitară /64

II.2.2. Progresul /65

II.2.3. Bunăstarea /66

II.2.4. Economia socială /70

II.2.5. Caritatea /71

II.2.6. De la „calitatea vieții” la „calitatea vieții sociale” /74

II.3. Tipologii ale dezvoltării și justificarea politicilor publice /76

II.3.1. Este dezvoltarea socială o raționalizare a vieții sociale? /80

II.4. Dezvoltarea socială – un *modelator* socio-politic al viitoarelor comportamente instituționale /82

II.5. De la ordinea socio-economică a capitalismului la o nouă infrastructură socială /84

II.5.1. Economia și piața – contributori ai mediului social /84

II.5.2. Contractul social – într-o fază de renegociere /94

II.5.3. Reinventarea omului – conștiințe și vieți sociale /98

II.6. Dezvoltarea socială – de la concept la paradigmă conceptuală /99

CAPITOLUL III - Instituțiile și dezvoltarea socială – compatibilități și orientări teoretice

III.1. Cum înțelegem instituțiile prin dezvoltare socială *versus* Cum înțelegem dezvoltarea socială prin instituții – premise pentru înțelegerea conceptului de dezvoltare socială /102

III.2. Evoluția unei frontiere disciplinare – un *dialog al conceptelor* pentru o abordare socială a organizațiilor nonguvernamentale /106

III.3. Organizațiile nonguvernamentale și modelul lor de instituție socială /108

III.4. Organizațiile non-guvernamentale și aplicarea conceptului de dezvoltare socială /114

CAPITOLUL IV - Metodologie, obiective, ipoteze de lucru

IV.1. Metodologia utilizată /120

IV.1.1. Euristica /120

IV.1.2. Explicația cauzală /121

IV.1.3. Sinteza /121

IV.1.4. Interviu /122

IV.1.5. Chestionarul /123

IV.2. Noutatea lucrării /125

IV.3. Obiectivele urmărite în lucrare /126

CAPITOLUL V - Modelul organizațiilor

nonguvernamentale. Studii de caz - Asociația Super Tineri "ASIRYS", din Târgu Frumos (județul Iași) și Asociația „Sf. Voievod Ștefan cel Mare - Hârja” (județul Bacău)

V.1. Planul teoretic al temei /127

V.2.. Câteva repere ale activității de cercetare /127

V.2.1. Scopul cercetării practice /128

V.2.2. Obiectivul general al cercetării /128

V.2.3. Obiectivele specifice ale cercetării /128

V.2.4. Ipotezele cercetării /129

V.2.5. Organizațiile studiate /129

Asociația „Sf. Voievod Ștefan cel Mare -
Hârja” /129

Asociația „Super Tineri” ASIRYS /131

V.2.6. Metodologia cercetării cantitative /132

V.2.7. Metodologia cercetării calitative /133

V.3. Analiza și interpretarea rezultatelor /135

V.3.1. Rezultatele cercetării cantitative
/135

V.3.2. Interpretarea răspunsurilor din
chestionar la întrebările închise /136

V.3.3. Interpretarea răspunsurilor din
chestionar la întrebările deschise /140

V.3.4. Alte organizații alese de subiecți ca
fiind relevante comunității /145

V.3.5. Instituțiile sociale formale vs.
Instituțiile sociale alternative /147

V.4. Rezultatele cercetării calitative /149

V.4.1. Valori și principii – un motor al
acțiunii sociale? /150

V.4.2. Leadershipul – coeziunea valorilor și a principiilor pentru activitatea organizațiilor /153

V.4.3. Instituții și organizații – asemenări și deosebiri în mediul social /156

V.4.4. Compararea instituțională /157

V.4.5. Caracteristici ale dezvoltării sociale în viziunea liderilor /158

V.5. Concluzii ale cercetării practice /160

V.5.1. Posibile urmări ale cercetării /161

V.5.2. Limite ale cercetării /162

V.5.3. Direcții viitoare ale cercetării /162

BIBLIOGRAFIE /164

ANEXE

Anexa 1 – Chestionar de evaluare a participării voluntarilor și membrilor în activitățile și proiectele unei organizații nonguvernamentale /170

Anexa 2 - Ghidul interviului /172

INTRODUCERE

Tema tezei de doctorat poate fi considerată o abordare explicativă, prin cele două concepte alese, de *instituție* și *dezvoltare socială*, de la viața socială la viața asociativă. De asemenea teza poate fi încadrată în sfera, fie a sociologiei fenomenologice, fie a sociologiei cunoașterii sau a sociologiei organizaționale. Nu am dorit să ne poziționăm în una sau alta dintre aceste tipuri de sociologii, pentru a încerca să căutăm idei și teorii ce pot explica demersul nostru, de a crea o nouă viziune asupra aportului pe care organizațiile nonguvernamentale le aduc pentru societăți și în comunități.

Fiind interesați de fenomenul instituțional și de modul în care conceptul de *dezvoltare* este tot mai uzitat, în diferite domenii, în spațiul public, în mentalul indivizilor, am decis că este necesar să analizăm confluența celor două dimensiuni ale existenței umane, una instituțională și una de schimbare socială.

Ne găsim în situația în care tratăm pe de o parte fenomenul uman, cu jocul rațiunii și al responsabilității sociale, și de cealaltă parte tratăm un fenomen instituțional, ca formă de transformare și schimbare a mediului social. În fenomenul uman există o semnificație, în cel instituțional, un sens. Tocmai din acest motiv am dorit să avem o abordare fenomenologică a ceea ce reprezintă instituțiile.

Am dorit să folosim două concepte, cel de instituții și cel de dezvoltare socială, pentru a interpreta modelul reprezentat de organizațiile nonguvernamentale în ceea ce înseamnă viața socială și cunoașterea socială și mai ales intervenția socială a acestora. Putem spune că în această lucrare ne aflăm la confluența unor alte părți ale sociologiei, o sociologie organizațională și o sociologie a dezvoltării.

În ceea ce privește partea empirică a tezei noastre, includem organizațiile nonguvernamentale ca model de instituție socială, fiind o intenție foarte naturală dacă ne raportăm la felul în care ele acționează și cine aderă la misiunea lor. Se putea, desigur, face o analiză comparativă cu alte tipuri de instituții sociale cunoscute: familia, biserica, școala, dar am decis să le includem în partea teoretică, ca forme de explicare și să le analizăm restrâns în partea empirică.

Teza este structurată în cinci capitole. Primul capitol a căutat să stabilească o legătură teoretică între trei concepte, trei idei, care conduc către o constituire a instituțiilor, dar și către înțelegerea unei realități a existenței acestora. Astfel, *interacțiunea socială*, *realitatea socială*

și *fenomenalitatea*, au fost expuse teoretic în acest capitol, toate cu scopul de a da o formă „devenirii instituționale”.

Al doilea capitol a fost concentrat asupra înțelegerii conceptului de dezvoltare socială, unde am încercat să sintetizăm ideile unor importante teorii, dar să și conectăm acest concept cu alte variabile importante ale vieții social-politice: rolul pe care îl au politicile publice, mai ale în construirea conceptului de *dezvoltare socială*. Am încercat să construim un *arbore genealogic* al dezvoltării sociale, iar în final să încercăm să aflăm dacă dezvoltarea socială devine o paradigmă conceptuală (după o idee preluată din una dintre lucrările lui Raymond Boudon).

Al treilea capitol este unul de „conectare” între partea teoretică principală (primele două capitole), cu partea aplicativă a tezei (ultimele două capitole), unde am dorit să formulăm idei și să oferim exemple despre consensualitatea și complementaritatea dintre cele două concepte abordate în partea teoretică – *dezvoltarea socială* și *instituțiile sociale*. Am căutat acele interdependențe și interferențe dintre cât de multă dezvoltare provoacă o instituție și cât de multă instituționalitate există într-un proces, strategic sau nu, al dezvoltării sociale.

Capitolul al patrulea explică metodologia folosită, iar capitolul al cincilea analizează și interpretează datele colectate prin chestionar și răspunsurile primite deschis la interviul semistructurat și la partea a doua din chestionar, care le-a permis voluntarilor și membrilor să povestească despre experiența lor privind activitatea din cadrul asociațiilor din care fac parte.

CAPITOLUL I

„Cum am putea să trăim cu gândul că nu putem cunoaște nimic cu adevărat despre lume? Cu atât mai mult cu cât, am putea adăuga, științele ne arată că putem, totuși, afla ceva despre lume, despre realitate. Teoriile pe care ni le oferă acestea despre natură par să se potrivească cu ceea ce este acolo, în afara noastră, căci altfel nu am fi putut să utilizăm aceste teorii pentru a manevra și folosi natura în folosul nostru.”

(Laurențiu Staicu, *Trei istorii metafizice pentru insomniaci*)

DEVENIREA INSTITUȚIONALĂ – O ABORDARE FENOMENOLOGICĂ

Intenția teoretică al acestui capitol este să ofere câteva orientări (în direct acord cu titlul tezei de doctorat) despre definirea și realizarea organizării sociale a omului, fie ca element singular, individual, fie în raport cu ceilalți, dătător de sens și semnificație. Chiar dacă multe din teoriile sociologice tratează raportul dintre individ și societate ca fiind cel mai semnificativ, nu dorim să oprim „intuițiile” sau „imaginația sociologică” doar la acest aspect. Atât timp cât omul este o ființă dinamică, dispusă creării de sens și semnificație, conturate în forme instituționale de organizare, atât timp cât societatea este suma impulsurilor individuale, extinderea căutării metodelor prin care să ne explicăm existența este una continuă. Cât privește aspectul fenomenologic al acestui demers, știm că putem căuta explicații prin legile naturale ale teoriilor, sau legile științifice ale căutărilor neconținute ale adevărului despre noi. Omul de știință este conștient că trăiește în timpul desfășurării unor fenomene sociale, pe care le identifică și cărora le acordă apoi importanță, găsind în ele sursa unor posibile motive de întemeiere teoretică, dar și de demonstrare metodică. În acest capitol nu ne-am concentrat pe *mari* concepte ale sociologiei, cum ar fi *ordinea socială*, *cunoașterea socială*, *viața socială*, dar le-am integrat teoretic pentru a da și mai multă esență ideilor ce vor să exprime și să explice modul în care instituțiile apar și după care se construiesc teorii ale instituțiilor. Am decis să îi oferim o orientare fenomenologică, pentru că fenomenele sociale sunt un element important în gestionarea și ordonarea realităților cotidiene, ce ne ghidează teoretic și practic atunci când este necesar.

Am căutat ca prin acest capitol să stabilim coordonatele teoretice a ceea ce înseamnă *devenirea* instituțională, cum ajung instituțiile să modeleze, să cunoască, să „investească” în structuri instituționale și să propună tipuri de politici, sau să se transforme în fenomene de intervenție sau schimbare socială. Mai mult, am adăugat concepte și termeni care explică mai bine sensul și semnificațiile instituționale, politice și sociale.

În continuare ne vom ocupa de *devenirea* conceptului de *dezvoltare socială*, un concept termen care se găsește în multe din teoriile și strategiile de schimbare și *devenire* instituțională. Instituțiile nu pot exista fără ideea de dezvoltare, iar dezvoltarea nu poate exista fără structurile și modelele de organizare socială.

CAPITOLUL II

„Dezvoltarea se face întotdeauna plecând de la organizări istorice preexistente, cu seriile lor de valori, cu tradițiile, instituțiile, structurile morale, cu suporturile lor spirituale. Dacă nu ținem seama de aceste realități, stricăm mai mult decât construim, ridicăm mai multe praguri în loc să înaintăm.”¹

DEZVOLTAREA SOCIALĂ: DEFINIRE ȘI INTERPRETARE

În acest capitol am dorit să îi acordăm conceptului de dezvoltare socială posibilitatea de a se forma și a se defini mai clar. Intenția noastră nu a fost neapărat să găsim o definiție adecvată acestui concept, pentru că nici nu credem că este posibil așa ceva având în vedere posibilitatea imensă de a interpreta doar termenul de *dezvoltare*, însă am dorit să avem definiții și viziuni ale conceptului de dezvoltare socială, ceea ce este mult mai corect. Am conectat acestui concept alți termeni, concepte, teorii, asociate lui și care sunt uzați de publicul larg, dar pe care îl sesizăm și în discursurile oficiale (de care nu ne-am ocupat în mod special aici). Poate cele mai importante părți din acest capitol, sunt cele în care am dorit să avem un *arbore genealogic* al dezvoltării sociale, pe de o parte urmărind un mod de evoluție al conceptului și pe cealaltă parte urmărind să îi conferim conceptului și „atribuțiile” celorlalți termeni și concepte, pentru a-l conduce către una dintre ideile lui Raymond Boudon, de a deveni o paradigmă conceptuală. De asemenea, conceptul dezvoltării sociale este, sau poate fi, un *modelator* al vieții sociale și al cunoașterii sociale de astăzi, prin integrare teoretică și aplicată, prin explicare și sens al realității sociale.

Cunoașterea este un concept tot mai uzitat în diferitele abordări în explicarea și înțelegerea contextelor sociale. Ce este cunoașterea este o întrebare firească înainte de a căuta tipuri de cunoaștere. După *Dicționarul de sociologie*, sub coordonarea sociologului Gilles Ferreol, cunoașterea implică „importanța determinantilor sociali în geneza și dezvoltarea ideilor și teoriilor”.² Profesorul Ronald F. King vorbește chiar de o „dezvoltare a

¹ Ion. I. Ionescu, *Sociologia dezvoltării comunitare*, apud P. Houee, L. F. Lebret. *Un eveilleur de humanite*, Paris, 1997.

² Gilles Ferreol (coord.), *Dicționar de sociologie*, Prefață la ediția în limba română de Septimiu Chelcea și Adrian Neculau, Iași, Polirom, 1998, p. 53.

cunoașterii”³, mai ales în spațiul academic, unde cercetarea științifică trebuie să creeze un spațiu al comunicării și creativității, mai ales dacă ne gândim la evoluțiile societăților din secolul XXI. Profesorul Alfred Bulai ne spune că „fundamentele cunoașterii și ale vieții sociale sunt aceleași. De fapt, cunoașterea reprezintă procesul prin care ființa umană se raportează la realitate, proces prin care este creată realitatea însăși”⁴.

Dar înainte de a exista teorii ale dezvoltării sociale, au existat teorii ale *dezvoltării*, care aveau în centrul atenției felul în care evoluează microorganismele sau embrionii (*epigenetica*).⁵ Existau *teorii ale evoluției* conectate la modelul propus de organicitatea naturii și apoi de evoluția speciilor la animale. Ideea de dezvoltare, a reprezentat atât pentru biologi, cât și pentru filozofi, căutarea unui *ideal tip* al evoluției.⁶ Acest *ideal tip* reprezenta o *superioritate* ce se afirma în procesul dezvoltării. Unii embriologi remarcă că dezvoltarea este „o mișcare dintre general spre particular”⁷, putem spune fără reținere că există și o mișcare dinspre particular spre general dacă este să ne gândim la activitatea unor grupuri sociale, mișcări sociale, organizații nonguvernamentale. Sintetizând, putem spune că ideile de dezvoltare i se pot asocia cuvinte precum, *diversificare, diferențiere, succesiune, ordine, reprezentare* etc.

³ Ronald F. King, *Strategia cercetării. Treisprezece cursuri despre elementele științelor sociale*, Traducere de Adriana Groza, Iași, Polirom, 2005, p. 22.

⁴ Alfred Bulai, *Fundamentele sociale ale cunoașterii*, București, Editura Trei, 2017, p. 14.

⁵ Dominique Lecourt (coord.), *Dicționar de istoria și filosofia științelor*, Traducere de Laurențiu Zoicaș (coord.) et. al, Iași, Editura Polirom, 2005, p. 461.

⁶ *Ibidem*, p. 462.

⁷ *Ibidem*, p. 463.

CAPITOLUL III

INSTITUȚIILE ȘI DEZVOLTAREA SOCIALĂ – COMPATIBILITĂȚI ȘI ORIENTĂRI TEORETICE

Instituțiile, dar și conceptul de dezvoltare socială, merg pe același principiu – cel de organizare. Instituțiile au o organizare administrativă-statutară, iar dezvoltarea socială are o organizare strategică, de multe ori non-formală (ca în cazul ONG-urilor). Dezvoltarea socială are două mari caracteristici: transformarea și schimbarea, fie că vorbim de mentalități colective și individuale, fie că vorbim de modele instituționale, fie că vorbim de obiective politice, ecologice, sociale etc., dezvoltarea socială înglobează multe din necesitățile lumii de astăzi. Dar orice transformare sau schimbare socială se realizează prin acțiuni umane sociale și politice. Instituțiile, de aceea, sunt cele care dau sens social al strategiilor de dezvoltare socială pentru că ele modifică starea unei societăți, comunități și atitudinile persoanelor.

Câteva întrebări cheie stau la baza demersului nostru:

1) Instituțiile (organizațiile neguvernamentale) sunt realități (realizări) ale fenomenelor sociale sau politice?

2) Dezvoltarea socială depinde de cum ne raportăm la realitate – politic sau social?

3) Ce valori sociale i se pot atribui conceptului de dezvoltare socială și cum poate fi acesta analizat?

4) Există o comunicare conceptuală între instituții și dezvoltare socială ca explicare a unor fenomene socio-politice, cum este cazul organizațiilor neguvernamentale?

CAPITOLUL IV

METODOLOGIE, OBIECTIVE, IPOTEZE DE LUCRU

Orientări aplicative ale temei

Există o multitudine de fenomene sau teme auxiliare ce pot fi abordate în partea aplicativă a lucrării noastre. Am ales ONG-ul și statutul său instituțional și social (ca o nouă mecanică instituțională comunitară). Activitățile întreprinse de ONG-uri propun o alternativă instituțională, de care publicul este atras și unde se implică, datorită principiilor și valorilor pe care acestea le promovează. O astfel de abordare în cercetare și în teorie a fenomenului instituțional generat de organizațiile nonguvernamentale, poate deschide drumul către noi abordări comparative între aceste organizații și alte instituții sociale cunoscute, precum familia, biserica, școala etc.

IV.2. Noutatea lucrării

Noutatea lucrării este aceea că va căuta sensul conceptual paradigmatic al dezvoltării sociale prin conceptul instituțiilor sociale și al teoriilor conexe cu acest concept. De aceea, o reconceptualizare, sau o redefinire a dezvoltării sociale va aduce un aport de originalitate acestei lucrări. Utilitatea unui astfel de studiu în ciclul de studii doctorale, este acela de a observa dacă cele două concepte, al instituțiilor și al dezvoltării sociale, nu sunt simple dialectici ale teoriilor politice și sociale, dar că au și o aplicabilitate, luând în considerare realitatea cotidiană și anume, aceea a ONG-urilor. De asemenea, o dată cu secolului XXI, pe care îl putem numi cel al dezvoltării continue, logica instituțională este definită de sensul politic al dezvoltării sociale. Pentru a ne susține acest punct de vedere, putem da exemplul (chiar dacă există la nivel european), al European Solidarity Corps, care propune o nouă infrastructură organizațională la nivel european, unde ONG-urile au din ce în ce mai multă importanță în clarificare, identificare și rezolvarea anumitor nevoi și probleme din comunitățile europene.

Dacă viața socială poate fi explicată și înțeleasă abordând teoriile instituționale, putem merge mai departe încercând să conceptualizăm politic dezvoltarea socială, ca fiind un proces în desfășurare cu efecte datorate apariției și funcționării instituțiilor. Conceptul de dezvoltare socială poate fi privit din perspectiva instituționalizării, ce observă cum comportamentul, „intenționalitatea” umană devine instituție, sau din perspectiva

instituționalismului, ce vede societatea ca element al formării realității sociale prin interacțiunea indivizilor cu instituțiile și a instituțiilor între ele și acela al definirii realității, care explică ce consecințe sociale au avut în timp, prin funcționarea anumitor instituții (în cazul nostru, organizațiile nonguvernamentale).

Cercetarea va deschide o nouă cale către înțelegerea schimbărilor organizaționale, ce produc schimbare în societăți prin comunitățile create în jurul lor. O extensie pentru acest tip de cercetare este să se compare modelul comunitar de tip familial, biserică, școală, cu cel de tip comunitar al organizațiilor nonguvernamentale. Mai mult, este o bună modalitate de a explica cât de mult contribuie unele organizații în dezvoltarea comunităților în care ele apar, dar și cât de mult contribuie la inovația instituțională, oferind tipuri de identități, valori, modele de leadership și forme de intervenție socială, care se pare, sunt din ce în ce mai dorite, o dată cu apariția statului-pasiv și a vieții sociale care devine tot mai complexă, ca o consecință a evoluțiilor tehnologiei, a disparităților dintre săraci și bogați, sau diferite regiuni, a mișcărilor sociale și a unui individualism ce extinde înțelegerea nevoilor, dorințelor și acțiunilor sociale ale indivizilor.

CAPITOLUL V

Modelul organizațiilor nonguvernamentale. Studii de caz - Asociația Super Tineri “ASIRYS”, din Târgu Frumos (județul Iași) și Asociația „Sf. Voievod Ștefan cel Mare - Hârja” (județul Bacău)

V.1. Planul teoretic al temei

Tema aleasă este o cercetare sociologică a fenomenului social generat de activitatea organizațiilor nonguvernamentale la nivelul a două localități, Târgu Frumos (județul Iași) și Hârja (județul Bacău), de dimensiuni reduse și al rolului *conceptului de dezvoltare socială* în *gândirea și acțiunile acestor organizații*.

Tema noastră vine să propună o *abordare sociologică a evoluției activităților generate de cele două ONG-uri și a conceptului de dezvoltare socială în dialog cu paradigma instituționalistă*. Cele două se vor construi și susține reciproc, realizând o coeziune teoretică a dezvoltării sociale. **Dezvoltarea socială devine un substitut al acțiunii instituțiilor sociale**, realizate prin mecanisme instituționale, ce se caracterizează și prin tipuri de birocrație, modele de leadership, valori urmărite, scopuri și obiective după care fiecare dintre organizații se ghidează în activitatea lor și propun strategii de intervenție socială.

V.5. Concluzii ale cercetării practice

Am încercat prin cele două metode de cercetare, chestionarul și interviul, să avem la dispoziție nu doar „biografii” ale subiecților aleși, dar și o imagine extinsă, prin răspunsurile oferite, asupra percepțiilor și impresiilor pe care comunitățile organizate și apărute în jurul organizațiilor nonguvernamentale, le creează pentru cei care activează în aceste medii sociale – voluntari, membri, lideri, alte persoane interesate. Dorința noastră a fost să vedem dacă există o înțelegere a modelului instituțional pe care organizațiile nonguvernamentale îl oferă și dacă dezvoltarea socială este o idee ce se află în abordările de acțiune și interacțiune ale celor care întreprind activități, proiecte și strategii.

Putem afirma că termenul de *dezvoltare* este foarte utilizat, atât de membri și voluntari, cât și de lideri. Nu pentru toți, aceste termen există ca un concept, sau ca o formă de cunoaștere a societății, trecute și viitoare, care generează teorii și modele de strategii, pentru a duce la schimbări sociale, la reforme, sau capacități de a construi comunități, sau de a transforma societatea în care trăiesc. În schimb, mulțiu știu că *dezvoltare* înseamnă schimbare

și că este nevoie de ea, iar această dezvoltare nu se poate face decât prin intervențiile organizațiilor nonguvernamentale.

Pe de altă parte, am urmărit, în toate răspunsurile primite, atât la chestionar, cât și la interviuri, să vedem în organizațiile nonguvernamentale, un model de instituție socială, sau o instituție socială alternativă, în formare, în devenire. Cu multă încredere, afirmăm că toți subiecții recunosc în asociațiile din care fac parte, sau au făcut parte, caracteristici ale unei instituții, sau repere instituționale importante. Afirmă acest lucru din mai multe motive:

- Subiecții reușesc să compare activitatea organizațiilor din care fac parte, cu activitatea unor instituții formale și considerăm că acesta este primul „impuls” de a arăta că ONG-urile devin modele noi de instituții sociale. De fapt, nu este obligatoriu să fie numite instituții sociale. Pot fi recunoscute astfel în teorii, în abordările conceptuale (așa cum am încercat să procedăm noi în această lucrare de doctorat), pentru că există, acum, în această formă și vor evolua și mai mult în această direcție. Chiar dacă au fost câteva întrebări orientate spre această „comparare”, răspunsurile primite confirmă mai mult decât trebuie că se recunoaște în activitatea organizațiilor nonguvernamentale un model de instituție socială.
- Un al doilea motiv, este acela în care ONG-urile creează medii sociale, unde se regăsesc valori, principii, se lucrează la strategii, la proiecte, la scheme de intervenție socială, se recunosc problemele și nevoile comunităților din care fac parte, dar și că ele vizează necesitățile indivizilor. Urmărind să vedem ce percepții au subiecții asupra altor medii sociale din care fac parte, sau au făcut parte (familie, biserică, școală), este un alt motiv să ne dăm seama de importanța și modelul propus de ONG-uri.
- Subiecții recunosc un anumit impact al organizației, având la dispoziție percepțiile publicului cărora se adresează, fără a exista anumite măsurători clare în acest sens, însă simpla observare în acest sens le dă puterea de a afirma importanța pe care o au.
- La fel ca multe alte instituții formale, și organizațiile nonguvernamentale își construiesc identități, urmăresc obiective, creează scopuri pentru a interveni social.
- Numărul foarte mare de organizații recunoscute ca fiind importante și în același timp sunt active în cele două comunități din care sunt subiecții, arată cât de extinsă

este rețeaua de ONG-uri și cât de importante sunt ele. Devin modele de instituții sociale, fiind categorizate, nișate, experimentate asupra diverselor nevoie sociale.